

ГАЙНАР НӨГТЭЛЭРДЭ

ҮМИД

ВЭ ИНАМЛА

М АШЫН Агдама чаг-таанда ахшама Јахын олса да, Јава хәлә едәдымда ело дәршмишди ки, ело бил һөмиш кәлди-миж вә кордүјүмү шөһәр дејдиш. Мөркәзи тичарт евиниш Јаныб гаггара гарал-мыш диварларына баханда сарсыдыл. Буну мави екра-нда кордүјүмүз бахмаја-р инди көзүмүзүн гаршы-сында чаланамыс бизә да-һа сөрт, даһа амансыз тә-сир багышлады. Дөмр да-мы учулуб јерә көмүш Ја-ралы бир евин гаршысында дајананда, Гарабаг һадисә-ләринин төртүдји дөһшәт-кә бир даһа дудат. Бир нечә илдр ки, һөмиш шән вә күр кордүјүмүз Агдам өв-лөкш шәһәриндән узгал-ғаш, асчак фачи көрүр, аһ-наш ешкдр, илк гурбанла-рындан тутмуш Хочалы сол-ғарымына гәдр давам еднә фачиларын шәһидидр. Агдам өвәлкі өзәмәтнин итир-мөјб вә ело билдик ки, һеч заман да итирмөјчөкдир.

Ичра һакимјјәти башчы-сынын отавында Бөхтијар Ваһабзәдә тәзәчә гәјытдығы көрүшдән сөһбәт едирди. Илк күнлөрдән халғамызын истиғлалјјәти уғрунда дө-лүш вә мүдәрәк шәир Јенә чөһәдидр. Дөјүшчүләрлө көрүшдән алдығы тәәсүрәт-ны Азәрбајҗан Јазычылар Бирлијиндән кәлән дост-лары Анар, Фамил Мөһди, һинмәт Зифа, Чинкис Аббас, Ариф Ибраһимовла бөлүш-үр. Бөхтијар Ваһабзәдә сөһбәт етдикчә Исмајил Шыһынлы, Нәби Хөзрини, Елчини, Габили, Сабир Рустомханылы, Мөһмөд Исмајлы; Аббас Абдулла-ны вә башгаларынын фәли-лјјәти, шәирләрдән Исма-јил Өмөрголуян, Зейнал Вөфанын фачиләриимлә бәғли публистикә мағалә-лөри, мүхтәлиф сәпкәли бә-днә өсәрләр јада дүшүр.

Агдамын һавасы томиз-дир. Бир сәкилик вар. Илк бахышдыр вә сәкилик алда-дымылар. Бәндә кәлән сөз-сөһбәтләр, һинмәс «Агдама кетмәјли, горухулар» дө-мөј инди вә сәкиг ахшамда бизә күтүч вә мөһ һарсыз кә-лән... Биз ән чөк маргал-дырән дөјүшчүләрди, әскәрләрдир, онылар фикир-ләри, арузуларыш.

Илк көрүш Милли Орду-музын тәзәчә сөһбәрләјлө чағарымыш әскәрләр илә олдү. Оныларын бир дөстәси әскәр нәғмәсини охуа-охуја гөрәкәһә Јахынлашыдыр. Һәмәсы чаванды, бә’зиси

ләп ушаг ким! Дағын, тө-пәнин өткәләриндә Јерләшән сәһәдә, командир һөјәтлө етдијимиз сөһбәтләр узун чөкди. Командирләрлө сөһ-бәт едирик. Икинчи тағы-мын командир Фәзули Гәс-сымовун сөһбәтләрн биздә бөјүк марәг доғурду. Гә-рәбағын Умулду кәндин гору-јанлардан бири Фәзули олув. 5 ајдан чөк Умулду-дан Јана-Јана данышыр. Фә-зули Гәсымов чаван олма-сына бахмајаг тәрүбәли-дир. Икинчи тағымын әс-кәрләрдән Мәзһәр Әсә-рөвү, Күлә Сұлтановун, Рәшәб Гулјәвин, Мөһәррәм Ағәвин Јашлары 17 илә 18 арасындадыр. Биринчи тағымын — командир, баш ләјнәнт Камил Гәдилов да өз әскәрләр һағында һө-вәс мө’лумат верир. Онуң тағымында Нәдир Мөммө-дов, Маһир Вәлијев, Нәдир Әлијев, Чавәд Гәсымов ки-ми һәр шәјлә маргалан, әјрәнмәк истајән, фәдакар, вәтәнпәрвәр кәнчләр чөхлүр.

Бу заман отага 15 јашлы бир өләнү кәтирдиләр. Кү-ндүз Нуријев гардашынын паспорту илә көнүлү қолиб, өзүндән бөјүк гардашы Пәр-виш Нуријев Шушададыр, орда дүшмөнлө арузуш. Күндүз дө бурда дөјүшмөк истајир. Һәләлик Јашы әс-кәрләрдә дүшүр. Керијә дө гәјтармаг истамирләр. Өзү дө гәјытмаг фикриндә дејил. Күндүз һәм командирләрә, һәм әскәрләр елә бағланыб ки, үзүң бизә тутуб гәти-лөтлө деди:

— Мән бурдан һеч јерә кетмәк истамирәм. Гарда-шы Шушада дөјүшүр, мән дө бурда дөјүшмәк иста-мирәм.

Бәталјонун әрзаг, кејим үзәр тәһинат хидмәтнин раис Шәфәт Әлијев, гәр-рәкәһ раиснин муавин Вакир Исәјев, һәким Бөхти-јар Һусејнов нәғсанлардан, чатышмаазаылдан сөһбәт ачыб мүхтәлиф мәсәләләр тохунулар. Ахы әскәр кејли-миш пис тәһилмәс дөзүдү, мөздир. Дүмләр Јериндә олмур, чөхусунун илкәһи Јох, Јахүд әсиһә, илкәһ вар, дүлмә Јох... Аңар соршуш-ки, Јазычылар Бирлији сизә һансы көмөклији елә биләр. Дөрәл чавәб вериләр ки, теләвизора бөјүк ештијәч вар. Чүнки чаландарын һәм-сыс теләвизора бахмаг, мө’лумат алмаг истајир. Дө-мә, бәталјонун Јазы макинә-синә дө ештијачы вар. Јазы-чылар Бирлији әдәбјјат фондунын директору Ариф Ибраһимов онылар бир теле-

визор вә бир Јазы макинәси-ни тәзликлә кәтирчөјини вәд едир.

Һава гаралмаға бшлјан-да Јазычылар чөркөјә дү-зүлмүш әскәрләрин гаршы-сында дајандыр. Индијә гәдәр сәјсәз-һәсабсыз кө-рүшләрдә олсаг да, бәлә тә-сирли вә мө’ләһ көрүш һә-јәтмыздә һеч заман баш вермәмишди. Јахынлыгдә дүшмөн вар, һәр доғга ати-ш ачә биләр. Азәрбајҗан Јазы-чылар Бирлијинин сәдри Анар көрүшү хош сөзләрдә ачыб онылар ән көзәл әру-ларыны билдирди. Шаир Фамил Мөһди шәр охулар. Онуң динләдикчә гәзәтләрдә Јаздығы олдү-аловлу мөғалә-ләрни јада дүшүр. Чәсарәтлө дөмөк олар ки, о да дөјүш-чүдүр, Гарабаг уғрунда му-баризә апаран фәдәиләрдән биридир. Шаир Һикмәт Зифа-нын чыхышы вә чаван әс-кәрләрә бөјүк руһ јүксәкли-ји верир. Гаралығ олса да, елә билдик ки, һәр Јан ишыгдыр вә әскәрләрин мар-раг долу үзләрини ајдын кө-рүрүк. Көрүш гуртарса да узун мүддәт әјрләла билмә-дик, чүнки һәмәсы Јахын-лашыр, мүхтәлиф суаллар верир, мубәһис едир, фи-кирлярини дејирдиләр.

Башга күн Агдам Халг Чөһәсинин сәдри, бәталјон командир Аллаһверди Бағыровун өзү вә дөстәси илә көрүшөндә башымыза чөхлү адам йығдыш. Һәмә дәрди-ни даншымаг чалышыдыр. Бурда Хочалыдан иткни дү-шөн доғмаларыны ахтаранлар варды. Онылар динләмәк ол-дүчә ағыдыр. Аллаһверди-нин дөстәси һәлә дө вә иш-лә мәшгулду. Индинин өзүндә да о тәрәфләрдән, Јәни Хочалыдан, Гаралы-дыан вә башга кәндләрдән мөјитләр алыныр вә дашы-ныр. Хочалы солғарыны за-маны Аллаһверди бәјин дөстә-сини кәстәрди фәдакарлы-ғы һамы јүксөк гәјмәт-ләндирди. Она мурачәт едәләр јенә чөхлүр. Бир киши гардашыны ахтарыр, бир гадың әрни... Онылар үзүндә өзәбин, истрибаын иляриин, ағырларыны көр-мөмәк фәмаз. Аллаһверди бә’ өзү бә’зән даншыыр, гулга асыр. Сөн дәрәчә тә-кинлидир. Гара сәггалынын арасындан гырмызја чалан сифәт конялик тарәватни һәлә итирмөјиб. Дөнә-дөнә бир фикир тәкрәр едирди: әсир апарылдан адәмларымы-зи Јеревандан керә гәјтар-маг! Аллаһверди бәј мөшә-лөјүн јенә көзб долашыр! Тәсәвүр едн ки, онылар мө-

шәләрдә гурд-гуша Јем олан мөјит скеләтләриңә раст кә-либләр. Бир нечә күн буи-дан өвәл Аллаһвердини дөстәси Хочалыда танымаз олмуш 4 јени мөјит көтирди. Буныларын һағында дүшү-нөндә адәмын башындан од чыхыр.

Јагуб бәј Рәзјевин бәтал-јонунда кечирилән көрүш дө марәғлы олдү. Анар һәм-мызын адындан оғлу Чәно-ладын Хочалы дөјүшләриндә һәлак олмасы илә әләгәдәр Јагуба башсағлығы верди. Бу фачиә ағыр олса да, Ја-губу сарсыда билмәјиб. Чән-поладын ири портрети дивар-дан асылыб, Јагуб јенә мөһ-кәмдир, јенә гәтијәтлө вә мубәриз бир әһвал-рунијә ичиндидр. Һәм ону, һәм до-стлары Бахшејин Паша-јевин, Кәчичи Ибәдуви, еләчә дө Кулаблыдан кәлән командир Чинкис Османго-луни сөһбәтләрин динлә-мәк, мубәһис етмәк, мүхтә-лиф суал-чаваблар узун чөкди. Сонра Асиф бәј Мө-һәррәмунун дөстәси фә-рүшдык. Патрул-милис хид-мәти бәталјонун командир Фанг Бахшәлијев һағында чөх ештикчә дө, үзүң көрмөмишдик. Онуң һәрби кејими башгаларындан фәрг-лидирди. Учәбөјү, чалы, мөһкәм, гүвәтлән олдуғун-дан кидд адам тә’сир ба-гышлайдырды. Суалларымы-за гәтијәтлө чавәб верир, һеч һәнд тәрәддүд кәстәр-мир, үмидлө, инамла мубә-риз бир руһла данышыдыр.

Дигтәтимиз Фанг Бахшә-лијевин өһдәсиндә олан зир-лиһи машыныларын үстүндә Јазычылар чөһбә етди: Биринчи машында ләјнәнт Сәфәрди Мөммөдов, икин-чисиндә сержант Фәли Мөд-дијев, үчүнчүсүндә исә сержант Гөрхәм Мурадлов — Јашыл рәкнләрлә Јазычымы-зы Онылар үчү дө дөјүш-ләрдә кидикликлә һәлак ол-мушду. Хәтирәсини әбәди-лашдырмак үчүн бәталјонун әскәрлери дөстләрынын ады-ларыны машыныларә Јазмы-дылар.

Бир чәһәт Јахындыр ки, инилти, аһ-зәр, руһ дүшүң-лү јохду, киминлә сөһбәт едирдисә, һәр чүр фәдакар-лыға һазыр олдуғуну билди-риди, үмид вә инамла даны-шырды. Үмид вә инам ола-нда инсан сәбирли, дөзүмлү, тәжкбилн Јашамағы, өзәба, дорда, кәдрә тәб етмәји, чә-тинлијә синә көрмөји бача-ры.

Бу сәфәрдән гәјыбдә гәд-ләримиз һазырјјандә Ваки-дан јени кәнчләр дөстәсини Агдама кәтдијини ешиндә уғрундә дитхәр һисси ојанды. Һеч кимин тоқляфын, хаһијини көзләмәдән доғма тороғаи горурмаг үчүн дүз чөһбә хәттинә јолланан о ча-ванларә Вәтән чөрәји һалал олсу» дәлә дүшүндүк. Агда-мда гаралыгдә бизи дин-ләјүн чаван әскәрләр көзү-мүзүн гаршысында чалан-ды.

ТОҒИГ МАҢМУД.